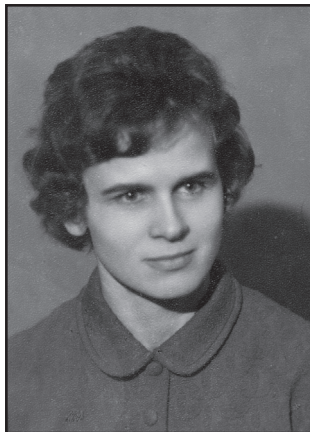

Mokslininkė jubilatė

Stasė Averkienė

Nastazija Kairiūkštytė sociologijos mokslų daktarė gimė 1935 m. birželio 30 d. Samaniškių kaime Marijampolės apskrityje. Augo gausioje darbščių ūkininkų Stasio Kairiūkščio ir Onos Kleizaitės šeimoje. Vaikystėje teko patirti daug sunkumų padedant tėvams ūkio darbuose, ganyti gyvulius ir auginti jaunesnes sesutes. Į

Dr. Nastazija Kairiūkštytė

mokyklą teko eiti su klumpėmis arba basai, nes buvo sunkūs karo ir pokario metai. Pasak jubilatės, basa greičiau įveikdavusi 8 km kelią į Veiverių gimnaziją. Gimnaziją baigė 1955 m. Apie mokymąsi gimnazijoje jubilatė rašo: "Nuolat jautėme prievartinį sovietinės pasaulėžiūros brukimą. Bibliotekose neliko nepriklausomoje Lietuvoje išleistų knygų. Naujieji vadovėliai sukeldavo mums priešiško jausmą. Buvome verčiami daug ko nežinoti iš savo tautos istorijos, literatūros. Mokykla nepaveikė mano įsitikinimų, nes perteiktos mokiniams žinios prieštaravo realybei. Mes, mokiniai, dažnai matėme girtų stribų siautėjimus, grobstomą ištremtų žmonių turtą, nušautų Lietuvos partizanų kūnų išniekinimą. Realai tikrovė labai skyrėsi nuo mokyklose brukamų socializmo-komunizmo idėjų. Kolūkinis gyvenimas skurdino gyventojus, paversdavo juos beteisiais baudžiauninkais. Daugelyje jaunimo organizacijų kova su bolševizmu buvo viena iš pagrindinių kovos barų".

1955 m. baigusi vidurinę mokyklą, Jubilatė nesėkmingai bandė stoti į Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultetą. Metus dirbo kolūkio sąskaitininke, po to 1956 m. įstojo į Kauno kooperatinę mokyklą, kurioje įgijo organizatorės-instruktorės specialybę.

1959 m. įstojo į Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto Gamtos mokslų fakultetą, kurį sėkmingai baigusi 1964 m., buvo nukreipta dirbti į Daugų žemės ūkio technikumą dėstytojos pareigoms. Ten teko dėstyti istoriją, visuomenės mokslą, būti grupės auklėtoja. 1971 m. sėkmingai išlaikė egzaminus į Lietuvos istorijos aspirantūrą, išvyko į Vilnių. 1973 m. pakviesta dirbti į Lietuvos istorijos institutą ir čia išdirbusi iki 1998 m., Jubilatė praleido ilgiausią ir prasmingiausią savo gyvenimo dalį. Pradėjusi dirbti laborante, užbaigė - vyresniąją mokslinę bendradarbe. Disertaciją apgynė 1988 m.

Lietuvos istorijos institute N. Kairiūkštytė 1959 - 1985 m. tyrinėjo Lietuvos mokslo klausimus ruošiamam Lietuvos istorijos V tomui, o taip pat Lietuvos mokslines draugas kolektyvinei monografijai apie visuomenines organizacijas. 1987 m. išleido monografiją "Klaipėdos pramonė ir darbininkai 1945 - 1960 m.", 1999 m. - konferencijos Marcelės Kubiliūtės 100-osioms gimimo metinėms paminėti medžiagą bei atsiminimus apie ją "Dek, širdie, ant amžino aukuro...", 2001 m. iš spaudos išėjo monografija "Vilniaus vadavimo sąjunga 1925 - 1938 m." Mokslininkė tyrinėjo Lietuvos gyventojų migracinius srautus, dalyvauja įvairiose tarptautinėse konferencijose, skelbia straipsnius moksliniuose žurnaluose. Ji aktyvi visuomenininkė, kelių organizacijų narė. Gebėdama patraukti jaunimą, nuoširdžiai rūpinasi jo patriotiniu ugdymu, per istorijos įvykių prizmę prisideda prie tautinės savimonės gaivinimo ir ugdymo.

Linkime Jubilatėi daug sveikatos darbuojantis Lietuvos grovei!

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga ir "Varpo" redakcija, aukštai vertindama Nastazijos Kairiūkštytės mokslinę ir visuomeninę veiklą, jos entuziastingas tautines bei patriotines iniciatyvas, nuoširdžiai dėkoja Jubilatėi, džiaugiasi jos veikla ir pasiekimais Tėvynės labui, linki geriausios kloties.

Ričardas Kalytis

Mes, vyresnieji dar prisimename vaikystės laikus, Lietuvą įsivaizduojame kaip šventąją žemę. Kodėl? Todėl, kad anuomet gyvavo amžiais puoselėtos dorovės tradicijos, kurios stovėjo aukščiau už visus rašytus įstatymus. Gerbti kaimyną, žemių ežias, šelpti pabėgėlį, nukelti prieš mokytoją kepurę, klausyti seniūno, važinėti į atlaides, susitikinėti su giminėmis, tarnauti kariuomenėje ir daug daug savaime suprantamų įpareigojimų,

Tradicijos ir jų naikintojai

kurie tvarkė kasdienį mūsų gyvenimą, buvo gyvensenos nerašytos normos - tradicijos. Tradicijos nematomais ryšiais mus jungė į bendruomenę, teikė stiprybę. Okupantas suprato, jog norint pavergti tautą, pirmučiausia reikia sutraukti tuos jungiančius saitus - tradicijas. Todėl jis pasiūlė nuo kaimyno atrėžti gabalą žemės, ištremti mokytoją, suvaržyti bažnyčią, uždrausti varpus, sunaikinti savą kariuomenę. Jis iš Rytų atvežė ne tik brezentinius batų, bet ir savas tradicijas. Vietiniai kolaborantai puolė uoliai jas lipdyti prie sveiko kūno. Ne, naujosios tarybinių ceremonmeisterių sukurptos tradicijos neprigijo, tačiau senąsias šautuvų buožėmis pavyko sunaikinti. Dabar esame, tartum po didelio garo išėję į priepirtį, ►